

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

KURYER WILEŃSKI

ГАЗЕТА ОФИЦИАЛЬНАЯ, ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ.

GAZETA URZĘDOWA, POLITYCZNA I LITERACKA.

ВЫХОДИТЪ ПО ВТОРНИКАМЪ И ПЯТНИЦАМЪ.

WYCHODZI WE WTORKI I PIĄTKI.

Цѣна на мѣсто: За годъ 10 р. За полъ года 5 р. За четверть года 3 р. За 1 мѣсяць 1 р. Съ пересылкою: За годъ 12 р. За полъ года 6 р. За четверть года 3 р. 50 к. За объявленія: За строку изъ 40 буквъ платится 17 коп. сор.

Cena na miejsce: Roczna rs. 10, Półroczna rs. 5, Kwartalowa rs. 3, Miesięczna rs. 1. Z przesyłką: Roczna rs. 12, półroczna rs. 6, kwartalowa rs. 3 kop. 50. Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

СОДЕРЖАНІЕ:

Часть оофициальная: Высочайшая грамота. — Высоч. указы. — Назначенія и производства. — О порядкѣ производства предварительныхъ дознаній по дѣйствіямъ мировыхъ посредниковъ. — Кончина гр. Ланскаго. — Слухи о пересмотрѣ законовъ о золотопромышленности. — Пособія правительства главному обществу Россіянскихъ дорогъ. — О дѣйствіяхъ Виленскаго губернскаго по крестьянскимъ дѣламъ присутствія. — Часть неофициальная: Иностран. изв. — Общее обзор. — Италия. — Франція. — Англія. — Австрія. — Пруссія. — Турція. — Телеграфныя депешы. — Литерат. отдѣлъ: Дворянское собраніе въ Москвѣ. — Газета: „Мировой посредникъ“. — Спрота, повесть Верещинскаго. — Обзорныя сообщенія и земледѣльческо-выдѣржки изъ газетъ и журналовъ. — Письма: изъ Вѣны, изъ Вашингтона, изъ Копенгагена. — Текучія извѣстія. — Виленскій дневникъ. — Объявленія.

TREŚĆ.

Dział urzędowy: Najwyższy Reskrypt. — Najwyższe указы. — Mianowania. — O porządku prowadzenia śledztw o czynnościach pośredników pojednawczych. — O zasiłku dla drobnych właścicieli ziemskich. — Śmierć hr. Łąbskiego. — O rozpatrzeniu praw zlotodajnego przemysłu. — Pomoc rządowa dla głównego towarzystwa dróg żelaznych w Rosji. — O czynności Wil. gub. urzędu do spraw włościańskich. — Dział nieurzędowy: Wiadomości zagraniczne: Pogląd ogólny. — Włochy. — Francja. — Anglia. — Austria. — Prusy. — Turcja. — Depesze telegraficzne. — Dział literacki: Wybory szlachty w Moskwie. — Gazeta „Sędzia pojednawczy“. — Sierota — opowiadanie Wereszczyńskiego. — Przeglądy: wszechstronny, rolniczy i pism czasowych. — Listy: z Wiednia, z Waszyngtonu, z Krolewca — Wiadomości bieżące. — Dziennik Wileński. — Ogłoszenia.

Часть оофициальная.

Ст.-Петербургъ, 30 января.

ВЫСОЧАЙШАЯ ГРАМОТА. БОЖІЕЮ МИЛОСТІЮ МЫ, АЛЕКСАНДРЪ ВТОРЫЙ, ИМПЕРАТОРЪ И САМОДЕРЖЕЦЪ ВСЕРОССІЙСКІЙ, ЦАРЬ ПОЛЬСКІЙ, ВЕЛИКІЙ КНЯЗЬ ФИНЛЯДСКІЙ, и прочая, и прочая, и прочая.

Приказомъ управляющаго министерствомъ народнаго просвѣщенія, 17 января: причисленъ къ министерству отставной коллежскій совѣтникъ Стасюлевичъ — съ назначеніемъ членомъ ученаго комитета главнаго правленія училищъ, по исторіи и географіи, на три года. Назначенъ старшій помощникъ редактора журнала министерства народнаго просвѣщенія, коллежскій совѣтникъ Ревневскій — исправляющимъ должность редактора сего журнала; исправляющей должность Свенцянскаго директора училищъ, коллежскій совѣтникъ Кандидовъ, утвержденъ въ настоящей должности. Оставленъ за штатомъ, съ 1 января 1862 года, по случаю упраздненія отдѣленія департамента народнаго просвѣщенія по дѣламъ Варшавскаго учебнаго округа, начальникъ отдѣленія, статскій совѣтникъ Косинскій.

Сообразно 2-й статьѣ указа Нашею 24 мая (5 июня) 1861 года о государственномъ совѣтѣ Нашею Царства Польскаго, постановили Мы назначить и симъ назначаемъ архіепископа Варшавскаго Феликса Финляндскаго постояннымъ членомъ помянутаго совѣта.

Данъ въ С. Петербургѣ, января 23 (февраля 4) дня 1862 г. На подлинномъ собственною ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА рукою подписано: АЛЕКСАНДРЪ.

Именными Высочайшими указами, 26 сего января правительствующему сенату данными, членъ совѣта министра внутреннихъ дѣлъ тайный совѣтникъ Гирсъ и председатель таврической казенной палаты дѣйствительный статскій совѣтникъ Вилжевскій, назначены членами совѣта министра финансовъ, послѣдній съ пожалованіемъ въ тайные совѣтники.

Опредѣленіями правительствующаго сената, 23-го ноября и 21 декабря 1861 г., произведены за выслушаніемъ, по министерству внутреннихъ дѣлъ: изъ коллежскихъ въ статскіе совѣтники — непремѣнный членъ Витебскаго приказа общественаго призрѣнія Осмолюскій; изъ коллежскихъ ассесоровъ въ подворные совѣтники — почетный Виленскаго дома умалощенныхъ, въ званіи камеръ-юнкера, князь Енгальцевъ.

Въ Санктпетерб. Вѣд. пишутъ: ЗАКРЫТІЕ ДВОРЯНСКИХЪ ВЫБОРОВЪ ВЪ МОСКВѢ.

Отъ нашего корреспондента. 24-го января дворяне Московской губерніи собрались въ послѣдній разъ въ залѣ собранія, для окончательнаго рѣшенія вопросовъ, которые рассматривались на выборахъ. Число собравшихся было довольно-ограничено, въ сравненіи съ другими днями: это явно произошло отъ того, что предметъ преній, на этотъ разъ, былъ не такъ интересенъ для массы, какъ выборы въ должности — поэтому и постороннихъ, любопытныхъ посетителей было также гораздо-меньше. Отъ двѣнадцати до часу дворяне толковали около уздыныхъ столовъ, по поводу предложенія подольскаго дворянства о поднесеніи ГОСУДАРЮ всеподданнѣйшаго адреса, и около сорока человекъ подписали протестъ противъ принятія предложенія въ томъ видѣ, въ какомъ оно представлено, не смотря на то, что накануне адресъ былъ принятъ всѣми, и было рѣшено препроводить его къ министру внутреннихъ дѣлъ. Оппозиція говорила, что, соглашаясь въ общемъ, она требуетъ измѣненія нѣкоторыхъ частныхъ. Въ часъ всѣ собрались около губернскаго стола, за которымъ былъ прочтенъ протоколъ предыдущаго засѣданія. Послѣ этого выступила впередъ оппозиціонная партія, въ интересахъ которой болѣе-всего принимали участіе тайный совѣтникъ графъ Орловъ-Давыдовъ и дѣйствительный статскій совѣтникъ Безобразовъ. Послѣдній предложилъ прочесть еще разъ адресъ, говоря, что при вторичномъ, болѣе-внимательномъ, тихомъ обсужденіи этого предмета выскажутся новыя мысли и предложенія. Между присутствующими поднялись громкіе толки, причѣмъ болшинство было противъ оппозиціи и уже тѣмъ самымъ, конечно, ло противъ оппозиціи и уже тѣмъ самымъ, конечно, ло дѣлало бесполезнымъ ея предложенія; кромѣ-того, за болшинство было и то обстоятельство, что нелогично вообще возобновлять пренія по предмету, уже рѣшенному окончательно накануне. Восторжествуй оппозиціонная партія, выборы должны были бы продолжиться еще нѣсколько дней. Споръ и толки пошли въ-долгую, и едва-ли скоро кончились, если-бъ губернскій предводитель дворянства, П. П. Бойковъ, не объявилъ, что вопросъ этотъ уже рѣшенъ, и что собраніе закрыто. Громкій взрывъ аплодисментовъ и криковъ: браво! встрѣтилъ эти слова. Въ четыре часа у военнаго генералъ-губернатора былъ данъ обѣдъ, какъ вновь-избраннымъ, такъ и нѣкоторымъ избирателямъ изъ дворянъ.

МИРОВОЙ ПОСРЕДНИКЪ.

Мы уже объявили въ нашей газетѣ о прекрасномъ и весьма полезномъ предпріятіи Е. П. Карновича издавать газету п. з. *Мировой Посредникъ* *). Нынѣ мы получили уже первый N. этой газеты и, чтобы познакомить читателей съ духомъ и направленіемъ этого новаго вполнѣ современнаго и, скажемъ съ увѣренностію, необходимаго изданія, снѣшимъ перепечатать передовую статью самого редактора, п. з. ЗНАЧЕНІЕ МИРОВЫХЪ ПОСРЕДНИКОВЪ И ОЦѢНКА ИХЪ ДѢЯТЕЛЬНОСТИ ВЪ 1861 ГОДУ.

Чтобы обсудить какъ можно вѣрнѣе и безпристрастнѣе способности и дѣль той важной общественной дѣятельности, которой мы посвящаемъ наше изданіе, нужно прежде всего отрѣшиться отъ тѣхъ общихъ впечатлѣній, подъ вліяніемъ коихъ очутились русскіе люди при юридическомъ уничтоженіи крѣпостнаго права. На этотъ административный и хозяйственный переворотъ нужно смотрѣть безъ всякихъ личныхъ пристрастій и безъ излишнихъ увлеченій.

Среди множества толковъ, возбужденныхъ у насъ, о помѣщичь-крестьянскомъ вопросѣ, всего замѣтнѣе выдѣлились впередъ два крайнихъ мнѣнія. Одни, въ напрасномъ и преждевременно восторгѣ, думали, что съ обнародованіемъ „Положеній“ все уже кончилось, что дальнѣйшихъ трудностей почти нѣтъ и что теперь остается только радоваться совершившемуся дѣлу. Но люди эти хотѣли любоваться громаднымъ преобразованиемъ только издали, не выкинувъ въ мелочи, порождающія рядъ затрудненій, которыя не избѣжно бывають соединены съ каждымъ государственнымъ и общественнымъ дѣломъ, какъ бы величаво оно не казалось въ своей цѣлости.

Сторона, увлекшаяся счастливымъ исходомъ крестьянскаго дѣла, полагала, что предоставленіе крестьянству личной свободы, нѣсколькихъ новыхъ гражданскихъ правъ и нѣкоторой степени самосудности будетъ достаточно для окончательнаго обезпеченія его домашняго быта. Она забывала, что помѣщичь-крестьянское дѣло — не только дѣло гражданское, но и хозяйственное.

*) Выходитъ разъ въ недѣлю — 2½ листа. Годовая цѣна съ пересылкою 6 р. Желающіе подписаться должны обращаться къ самому редактору, Е. П. Карновичу, въ С.-Петербургѣ, въ редакцію „Мировой Посредникъ“.

Дѣлаъ урѣдowy.

St. Petersburg, 30 stycznia.

НАЙВЫՏШЫ ДЫПЛОМАТ. Z BOՏEJ ŁASKI MY, ALEKSANDER DRUGI, CESARZ I SAMOWŁADCA WSZECH ROSSJI, KRÓL POLSKI, WIELKI KSIĄŻE FINLANDZKI, etc., etc., etc.

Stosownie do 2-go artykułu ukazu Naszego z dnia 24 maja (5 czerwca) 1861 roku o radzie stanu Naszego Królestwa Polskiego, postanowiliśmy назначить и niniejszѣмъ назначаемъ арцыбискупа Варшавскаго Феликса Фелинскіаго сталымъ членомъ рады реченной. Данъ въ S. Petersburgu, dnia 23 stycznia (4 lutego) 1862 roku. На оригинале власною JEGO CESARSKIEJ MOŚCI ręką podpisano: „ALEKSANDER“.

Презъ Найвысше Імienne Указы, 26 тер. stycznia rządzącemu senatowi dane, członek rady ministra spraw wewnętrznych, radca tajny Hirs i prezydent Tauryckiej izby skarbowej, rzeczywisty radca stanu Knieiewicz, назначени zostali członkami rady ministra skarbu, ost tni radcą tajnym.

Презъ постановленія rządzącego senatu, 23 listopada i 21 grudnia 1861 r., zostali mianowani: за выслуганіемъ, въ выдѣле министерства справ внутреннихъ: членъ членек коллежалны урѣду powszechnego opatrzenia, radca koleжалны Osmotowski — radca stanu, i kurator Wileńskiego domu obłąkanych, въ годности камер-юнкера, assessor koleжалны, książę Engalczew — radca dworu.

Другіе, напротивъ, находили, что какъ бы успѣшно не развивался общій ходъ крестьянскаго дѣла, все же крестьянину во многихъ случаяхъ безъ помѣщичьей опеки будетъ хуже прежняго и полагали, что вмѣстѣ съ совершившимся переворотомъ нарушились, съ невозвратными потерями, хозяйства нашихъ помѣщиковъ. Мы не говоримъ здѣсь о другихъ, менѣе выдававшихся впередъ мнѣніяхъ и о многочисленныхъ отбѣнкахъ всѣхъ этихъ мнѣній, скажемъ только, что подъ господствомъ двухъ приведенныхъ нами крайнихъ, но вмѣстѣ съ тѣмъ и довольно-понятныхъ мнѣній, отдѣльные вопросы о прочномъ устройствѣ крестьянскаго хозяйства и соблюденіи выгодъ помѣщика безъ обиды для земледѣльца не выступали впередъ съ замѣтною рѣзкостію въ общихъ воззрѣніяхъ на положеніе освобожденнаго крестьянина и на положеніе помѣщика, поставленнаго въ новыя условія относительно распоряженія своею поземельною собственностию. Обратитъ на все это вниманіе нужно было предоставитъ практическому и постепенному развитію помѣщичь-крестьянскаго дѣла. Добавимъ впрочемъ, что, безъ всякаго сомнѣнія, и упомянутые нами вопросы были въ частности предметомъ многихъ заботъ и стараній, но все же они не представляли особенной важности.

Очень естественно, что при такихъ условіяхъ разные мелочи на счетъ судебной и полицейской расправы, а также ежедневныя взаимныя отношенія между помѣщиками и крестьянами почти совершенно ускользали отъ общественнаго вниманія. Это происходило отъ того, что вообще при взглядѣ на какое бы то ни было громадное событіе, общее его значеніе почти всегда заслоняетъ собою множество частныхъ, и отнимаетъ у нихъ ту внутреннюю важность, которую онѣ имѣють сами по себѣ и которой онѣ не представляють съ перваго разу въ своемъ вѣншемъ проявленіи. При такой общности воззрѣнія, болшинство судило съ легкостію объ окончательномъ исходѣ помѣщичь-крестьянскаго дѣла, а между тѣмъ нельзя не сказать, что только при внимательномъ изученіи какого либо государственнаго новаго и ственнаго предпріятія открывається множество новыхъ и при томъ весьма важныхъ частныхъ, изъ коихъ собиравно и слагается разрешаемая нынѣ у насъ земская задача.

Съ полною увѣренностію можно замѣтить, что рѣшить окончательно эту сложную и мудреную задачу удастся только тогда, когда на всѣхъ мѣстахъ ея разрѣшенія,

т. е. въ селахъ, деревняхъ, слободахъ, выселкахъ и усадьбахъ сумѣють уладитъ не одними только формальными распоряженіями, но преимущественно мировымъ посредничествомъ кучу житейскихъ дрязгъ, рѣшить безъ обиды цѣлые ворохи просьбъ и жалобъ, ослабить множество упорныхъ самолюбія и корыстныхъ расчетовъ, истребить рядъ щепетливыхъ притязаній и излишнихъ домогательствъ, сгладитъ ложныя, несвременныя отношенія и вообще благотворно, въ нравственномъ смыслѣ, подѣйствовать на многіе предрасудки и на многія привычки былаго времени какъ помѣщиковъ, такъ и крестьянъ.

Только при этихъ условіяхъ можетъ на прочномъ основаніи утвердиться существующее земское дѣло, а соединенныя съ нимъ мировыя учрежденія успѣють окрѣпнуть, привиться къ русской жизни, принятъ среди русскаго народа.

Не говоря о важности участія во всемъ этомъ со стороны самихъ помѣщиковъ и крестьянъ, скажемъ, что разработка всѣхъ этихъ условій съ кротостію, общо-хозяйственною, безпристрастнѣе и прежде всего на долю миродѣль преимущественно и прежде всего на долю миродѣль преимущественно. Онѣ служатъ теперь для большаго части русскаго народа ближайшими представителями части русскаго народа ближайшими представителями новыхъ законодательныхъ началъ, вносимыхъ въ нашъ общественный бытъ, отъ ихъ усердія и отъ ихъ добросовѣстности зависитъ не только приспособитъ къ настоящему ходу дѣла мировыя учрежденія, но и развитъ ихъ до нѣкоторой степени въ общемъ пониманіи всего русскаго земства.

Мировые посредники, при содѣйствіи сельскихъ старшинъ, а въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ, при самомъ началѣ своихъ занятій, одни были первыми и непосредственными дѣятелями въ устройствѣ сельскаго быта на новый образецъ. Мировымъ посредникамъ прежде другихъ лицъ, административно-участвовавшихъ и участвующихъ въ помѣщичь-крестьянскомъ дѣлѣ, привелось вступить въ недозрѣлую для нихъ среду безволеющихъ помѣщиковъ и тревожащихся крестьянъ, и такимъ образомъ, стать между требованіями и надеждами той и другой стороны.

Мировымъ посредникамъ прежде другихъ дѣятелей по крестьянскому вопросу привелось увидѣть особенность многихъ мѣстныхъ условій нашего сельскаго быта, усмотрѣнаго на новыхъ началахъ. Нѣкоторыя изъ этихъ

бернямъ предоставлено взаимному соглашенію мнѣш- ствовъ: внутреннихъ дѣлъ, финансовъ и государствен- ныхъ имуществъ. (См. Почта.)

Въ понедѣльникъ 29 января, въ часъ по полудни, ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ въволилъ принимать въ званіи министра внутреннихъ дѣлъ, оберъ-камергеръ, действительнаго статскаго совѣтника, въ званіи камер- гера графа Келлера.

26 января, въ 7 часовъ вечера, послѣ непродолжи- тельной тяжелой болѣзни, скончался въ С. Петербургѣ бывшій министръ внутреннихъ дѣлъ, оберъ-камергеръ, действительный тайный совѣтникъ, графъ Сергій Степа- новичъ Ланской.

Въ С. Петербургѣ ходятъ довольно убѣдительные слухи, что въ настоящее время законы о золотой- промышленности пересматриваются и подвергаются корен- ному преобразованію. Промышленности этой предпола- гается дать полный просторъ и сдѣлать ее свободною и вполне доступною для всѣхъ сословій. Мелочныя, но существенныя формальности, равно какъ и къ чему не ведущіе, но тягостныя для промышленника надзоры, бу- дутъ рѣшительно уничтожены. (См. Дѣ.)

ПОСОБІЯ ПРАВИТЕЛЬСТВА ГЛАВНОМУ ОБЩЕ- СТВУ РОССІЙСКИХЪ ЖЕЛѢЗНЫХЪ ДОРОГЪ.

Газета Акціонеръ, разсуждая о значеніи новаго уста- ва главнаго общества и о обстоятельствахъ, содѣйстви- вавшихъ паденію прежней торжественности этого обще- ства въ глазахъ общественнаго мнѣнія, говоритъ между прочимъ слѣдующее:

„Неразумность дѣйствій, неразумность и пута- ница управленія главнаго общества были достаточно об- наружены комиссіею, ревизовашею отчетъ управленія за 1859 годъ; комиссія эта не приняла ни одного счета по расходу суммы, превышавшей въ томъ году 34 мил- лиона рублей. Но это не пошло въ прокъ: безпорядки только еще усилились. Вотъ главныя ихъ черты:

„Изученіе мѣстности, на которой предполагалось построить дороги, было до такой степени недостаточно, что большая часть избранныхъ направлений должны были, при производствѣ работъ, совершенно измѣниться, такъ что принуждены были производить работы ощупью и въ то же время изучать мѣстность.

„Заключеніе съ подрядчиками контрактовъ на столь малоизученной мѣстности вело къ тому, что они были нарушены съ перваго шага, и всѣ цѣны должны были значи- тельно возвыситься.

„Произвольныя измѣненія, дѣланныя старшими ин- женерами, какъ въ направленіи линій, такъ и въ пред- положенныхъ работахъ, повели за собою огромные про- дулы мастеровыхъ и рабочихъ и огромное возвышеніе стоимости работъ.

„Произвольное требованіе старшими инженерами суммъ безъ представленія смѣтъ привело къ растратѣ, неприятной ревизионною комиссіею, 24 милліоновъ рублей серебромъ.

„Произвольное увеличеніе цѣнъ противъ контракт- ныхъ, или цѣнъ, на которыя состоялись предваритель- ныя соглашенія, производило многихъ работъ безъ пред- варительнаго соглашенія съ подрядчиками о ихъ стои- мости и совершенная безконтрольность, съ какою дѣй- ствовали старшіе инженеры. Это самое, кроме растратъ отъ лишнѣ завѣдывающихъ дѣломъ, увеличало цѣн- ность рабочихъ и матеріаловъ. Еще болѣе это подало по- водъ къ множеству претензій съ стороны подрядчиковъ, простиравшихся до нѣсколькихъ милліоновъ рублей.

„Чрезмѣрно огромный штатъ служащихъ съ преувѣ- личенными жалованьями какъ на линіяхъ, такъ и въ центральномъ управленіи, которое, не смотря на это, не имѣло ни надлежащихъ свѣдѣній о производящихся работахъ и расходахъ суммъ, и не контролировало ихъ, и само дѣлало расходы изъ акціонерныхъ денегъ на такіе предметы, которые совсѣмъ не были нужны для устрой- ства дорогъ.

„Управленію общества давно замѣчали, что оно не

въ состояніи будетъ окончить не только всѣхъ уступлен- ныхъ ему дорогъ, болѣе 4,000 верстъ, а и начатыхъ имъ 1,600 верстъ, но оно продолжало увѣрять, что окон- чить всѣ дороги на сумму меньшую ея основнаго капи- тала.

„Наконецъ, когда его источники иссякли, и когда до- шло до крайняго своего предѣла, оно уже по неволѣ, и по крайней неволѣ, принуждено было сознаться, что безъ новыхъ льготъ отъ правительства, ему невозможно окончить и начатыхъ линій, и приступило къ самымъ неслѣпымъ требованіямъ этихъ льготъ.

„Понятно, что ходатайство управленія общества не было уважено правительствомъ, но совѣту управленія общества было дано знать, что онъ можетъ предложить на общемъ собраніи акціонеровъ, что если они пожела- ютъ, то могутъ просить о слѣдующихъ льготахъ:

„1) Всѣ акціонеры теперь же начинаютъ получать изъ казны 5 процентовъ съ внесеннаго ими на акціи ка- пitalа, не принимая въ соображеніе того, во сколько обойдутся начатыя линіи желѣзныхъ дорогъ.

„2) Сумму, недостающую на окончаніе работъ по начатымъ линіямъ, которую управленіе общества исчи- сляетъ въ 28 милліоновъ рублей, даруетъ правительство. Засимъ общество освобождается отъ постройки Феодо- сійской и Ливавской желѣзныхъ дорогъ, и правительство принимаетъ участіе въ управленіи постройкою и экс- плуатаціею дорогъ.

„Дѣйствительно, исполненіе вышесказанныхъ льготъ было предложено 2-го августа въ общемъ собраніи акціо- неровъ, въ числѣ основныхъ измѣненій въ положеніи и уставѣ главнаго общества, обезпечиваетъ установлен- ныя проценты не на каждую акцію и облигацию, а всему обществу, и не одни проценты, а также соответствующую сумму на ихъ погашеніе, и производитъ платежи по акціямъ и облигациямъ, слѣдующіе къ выдачѣ за гра- ницею, по неизмѣнному курсу, считая рубль за четыре франка.

„Пока существовало, хотя ни на чемъ неоснованное опасеніе, что льготы, требуемыя управленіемъ главнаго общества, могутъ быть ему хотя частью дарованы, всѣ находили, что выходъ изъ этого дѣла былъ во всѣхъ от- ношеніяхъ бластательный. Но когда во всѣхъ проси- мыхъ льготахъ было отказано, и умы успокоились, то многие начали выражать удивленіе въ томъ, что прави- тельство не поступило по § 27-му положенія объ основ- ныхъ условіяхъ для устройствъ первой сѣти желѣзныхъ дорогъ въ Россіи, по которому оно могло, по теченіи года, продать дороги другому обществу, а за неавкою покупателямъ вступить во владѣніе ими.

„Трудно было противостать требованіямъ громаднаго общества, въ которомъ множество лицъ заинтересовано по разнымъ причинамъ, и необходимо было сдѣлать та- кія предложенія, которыя удовлетворяли вполнѣ акціо- неровъ, ложившихъ бы какъ можно меньшую тяжесть на финансы правительства, и дѣйствительно сдѣланное предложеніе удовлетворяло обоимъ этимъ условіямъ.

„Мы полагаемъ (говоритъ Акціонеръ), что невозмож- но было правительству не поддержать столь громаднаго дѣла и имущества акціонеровъ и вмѣстѣ съ тѣмъ своего кредита.

„На это могутъ возразить, что слѣдовало поступить по уставу, т.-е. дороги отобрать въ казну, а потомъ объявить, въ видѣ снисхожденія, о выдачѣ процентовъ по акціямъ и облигациямъ. Но отобрать дороги можно было бы только спустя болѣе года, а чего въ это время не придумали бы во вредъ Россіи ея благодѣтель Исаакъ Перейра и его сотрудники!

„Но сверхъ того такое распоряженіе повело бы за со- бою остановку работъ на долгое время и чрезъ это разо- реніе подрядчиковъ и рабочихъ; самыя работы были бы остановлены и могли бы остаться безъ надлежащаго при- смотра. Нельзя же было бы правительству оставить на мѣстѣ эту армию безответственныхъ служащихъ, а за- мѣнять ее скоро нельзя. Вообще трудно дѣлать измѣненія въ личностяхъ, предъ самымъ окончаніемъ работъ, особенно когда онѣ производились, съ необходимою пу- таницей, людьми вполнѣ безответственными.

„Продолжать работы и уплату за нихъ безъ остано- вки было необходимо, а потому правительство, даже до

му porozumieniu się ministrów: spraw wewnętrznych, skarbu i dóbr państwa.

W poniedziałek 29 stycznia, o godzinie 1-jej z południa, CESARZ JEGO MOŚC raczył przyjmować w pałacu zimowym, gubernatora cywilnego mińskiego, rzeczywistego radcę stanu, szambelana dworu JEGO CESARSKIEJ MOŚCI, hrabiego Kellera.

Dnia 26 stycznia, o godz. 7-jej wieczorem, po krótkiej ciężkiej chorobie umarł w St. Petersburgu były minister spraw wewnętrznych, wielki szambelan, rzeczywisty radca tajny hrabia Serjusz Łanaskoj.

W Petersburgu obiegają pogłoski zjednywające wiarę, podług których rozpatrywać się właśnie przepisy prawa wzglę- dem przemysłu złotodajnego, które całkiem będą zreforma- wane. Przemysł ten ma otrzymać podstawy obszernego rozwoju, zamierzają uczynić go wolnym i zarówno dla wszystkich stanów dostępnym. Drobiazgowo i ścieśniające formalności, jako też do niczego nie prowadzący a tak przemysłowców utrudzający dozór, mają być stanowczo zniesione.

POMOCE RZĄDU DLA GŁÓWNEGO TOWARZYSTWA DRÓG ŻELAZNYCH ROSSYJSKICH.

Газета „Акціонеръ“ rezonując o znaczeniu nowej ustawy głównego towarzystwa i o okolicznościach, jakie spowodowały upadek powagi uprzedniej tego towarzystwa w przekonaniu publicznym, między innymi tak mó- wi. „Komisja rewizyjna sprawozdanie zarządu za r. 1859 dostatecznie wykazała nierozsądne czynności, niewy- liczenie się i gmatwaninę głównego zarządu towarzystwa i nie przyjęła ani jednego rachunku rozchodów summy, wynoszącej w tym roku przeszło 34 miliony rub. srebr. nie przyniosło to jednak żadnej korzyści: nieporządek jeszcze się wzmożł bardziej. Oto są główne jego zarzysy:

„Miejscowość, na której zamierzano budować drogi, do tego stopnia była źle zbadaną, że przy wykonaniu ro- bot, kierunek poprzednio wytknięty, po większej części musiał być zmienionym, tak, że zmuzeni byli prowadzić roboty omackiem i jednocześnie badać miejscowość.

„Zawarcie z podradczykami kontraktów na tak mało znaną miejscowość, spowodowało to, że kontrakta na pierwszym kroku zostały naruszone, a wszystkie ceny znacznie musiały podwyższyć się.

„Zmiany dowolnie czynione przez inżynierów star- szych, już to w kierunku linij, już w robotach zamierzony- ch, pociągnęły za sobą ogromne przewózki majstrów i robotników, i nadzwyczajne podwyższenie wartości robót.

„Dowolne potrzebowanie summ starszych inży- nierów bez przedstawienia kosztorysów, spowodowało roz- trwonienie 24 miljonów rubli srebrem, których komisja rewizyjna nie przyjęła.

„Dowolne zwiększenie cen nad wyrażone w kontrak- tach, lub cen, na które uprzednio zgodzili się, wyko- nanie wielu robót bez poprzedniego zgodzenia się z pod- radczykami o wartość ich i zupełny brak kontroli czyn- ności starszych inżynierów, — wszystko to oprócz trwo- nienia tych osób, które zarządzały, powiększyło cenę ro- botnika i materiałów. To dało jeszcze większy powód podradczykom do mnożenia pretensji, wynoszących kilka miljonów rub. srebrem.

„Niepomierne liczny, z wielką do przesady gażą, etat służących tak na linjach, jak też i w zarządzie central- nym, który pomimo to wszystko, nie miał ani wiadomości dokładnych o robotach wykonywanych, ani o rozcho- dach summ, i nie kontrolował ich, a sam wydawał pie- niądze akcjonariuszom na rzeczy, które do budowania dróg zupełnie były niepotrzebne.

„Dawno już czyniono uwagi zarządowi towarzystwa, że

nie tylko nie będzie w stanie ukończyć odstapio- nych mu, przeszło 4,000 wiorst, dróg, ale i tych 1,600 wiorst, które już rozpoczął, nie skończy, — lecz na to za- rząd odpowiadał, zapewniając, że wszystkie drogi ukończy za sumę mniejszą, niż jęj kapitał zakładowy.

Nakoniec, gdy źródła jego wyczerpały się, kiedy zło- doszło już do ostatniego stopnia, — wtedy zarząd, rad nie- rad, zmuszony był przyznać, że bez nowych ulg ze strony rządu, nie będzie mógł ukończyć nawet rozpoczętych linij, — i dopiero wynurzył swe najwygórowańsze wy- magania jakichś powolności.

„Rozumie się, że starania zarządu towarzystwa nie by- ły przez rząd przyjęte — a tylko dano znać radzie zarządu towarzystwa, iż na ogólnem zebraniu akcjonariuszów mo- że wniesić, że jeśli oni zechcą, mogą prosić o ulgi na- stępujące:

„1) Wszyscy akcjonariusze zaczynają teraz już brać ze skarbu pięć procentów od kapitału, jaki wnieśli na akcje, — nie zwracając wcale uwagi na to, ile będą ko- szowały zaczęte linje dróg żelaznych.

„2) Summę, jakiej braknie na dokończenie robot linij rozpoczętych, którą zarząd towarzystwa podaje na 28 miljonów rubli srebrem, rząd darowuje. Poczem towa- rzystwo uwalnia się od budowania dróg żelaznych teodo- zyjkiej i libawskiej, i rząd przyjmuje udział w zarządzie budowania i eksploatacji dróg.

„Rzeczywiście, projekt o wyjednanіи ulg wniesiony zo- stał, 2-go sierpnia, na ogólnem zebraniu akcjonariuszów; w rządzie zmian zasadniczych w ustawie towarzystwa głów- nego, zabezpiecza ustanowione procenta nie na każdą akcję i obligację, lecz dla całego towarzystwa, i nie tylko procenta, lecz i odpowiednią summę na umorzenie ich, a także wypłaty akcji i obligacji, mające być wydane za- granicę, skuteczniczą podług nieodmiennego kursu, li- cząc rubel srebrem po cztery franki.

„Półki była obawa, chociaż na niczem nieoparta, że ulgi wymagane przez zarząd głównego towarzystwa, mo- gą być mu choć w części dane, dopóty znajdowali wszy- scy, że wyjście z całej tej sprawy będzie świetne. Kiedy zaś na wszystkie prośby, zanoszone o ulgi, nastąpiła odmowa, kiedy umysły uspokoiły się, wtedy zaczęto dziwić się, że rząd nie postąpił wedle brzmienia 27 § ustawy o warun- kach zasadniczych dla budowania pierwszjej sieci dróg żelaznych w Rossji, na mocy którego, rząd po upłynionym roku, mógł drogi sprzedać towarzystwu i innemu, a w ra- zie, gdyby nie znalazł się kupujący, sam mógł wejść we władanie niemi.

„Trudno było opierać się wymaganiom licznego towarzy- stwa, w którym mnóstwo osób z wielu przyczyn było in- teresowanych; trzeba więc było koniecznie uczynić takie wniosienia, które zadawalniałyby zupełnie akcjonariuszów, wkładających o ile można najmniejszy ciężar na finanse rządu; — stało się tak, że uczyniony wniosek rzeczywiście odpowiedzial obudwóm tym warunkom.

„Przypuszczamy (powiada Akcionariusz), że rząd nie mógł nie podjąć tak wielkiego przedsięwzięcia i fun- duszów akcjonariuszów, a zarazem i kredytu swojego.

„Przeciwko temu mogą zrobić zarzut, że należało rządowi postąpić wedle brzmienia ustawy, t. j. odebrać drogi do skarbu, a potem, w rodzaju uwzględnienia jakiego ogło- sić o wydaniu procentów od akcji i obligacji. Lecz ode- brać drogi można było dopiero po upłynionym roku, a czegoż by przez ten przeciąg czasu nie wymyślił na szkodę Rossji dobroczyńca jej Izaak Pereira i jego szanowni współpracownicy?

„Ale prócz tego, rozporządzenie takie spowodowałoby zatrzymanie robót na czas długi, a tѣm samѣm ruinę pod- radczyków i robotników; roboty byłyby wstrzymane i mo- głyby zostać bez należytego nadzoru. A przeciwko rząd nie mógłby zostawić na miejscu tej armii nieodpowie- dzialnych za nie służących a zamienić jęj tak przedko nie można. W każdym razie trudno zmieniać osoby przed sa- mem ukończeniem robót, zwłaszcza jeżeli takowe wyko- nywane były z niezwykłą gmatwaniną, bezładem i przez ludzi wcale za to nieodpowiedzialnych.

„Uskuteczniczą bez przerwy roboty i wypłaty za nie, było koniecznym, i dla tego rząd, nawet przed zatwier-

usłowій не вошли въ тѣ „Положенія“, которыми должны были руководствоваться на первый разъ мировыя по- средники, потому что при всемъ тщательномъ состав- леніи и при всей обширности этихъ „Положеній“ они никакъ не могли охватить собою всѣ житейскія мелоч- ныя потребности крестьянъ и помѣщиковъ. При томъ, новыя условія быта открываютъ сами собою такія об- стоятельства, взаимное сдѣленіе которыхъ никакъ нельзя предвидѣть. Изучить эти потребности возможно было только изъ практики, а между тѣмъ потребностей этого рода обнаруживается слишкомъ много передъ гла- зами тѣхъ, кому приходится трудиться надъ частностями помѣщичье-крестьянскаго дѣла. Обстоятельство это должно было неизбежно затруднять самую порывистую дѣя- тельность мировыхъ посредниковъ при ея возникновеніи и тѣмъ самымъ замедлять рѣшеніе многихъ дѣлъ, пред- ставленныхъ ихъ въ дѣло.

Не только земля, это первое сокровище каждаго зем- лѣдѣльца и вмѣстѣ съ тѣмъ основная собственность помѣщика, не только лѣсъ, эта первая домашняя потреб- ность каждаго крестьянина, сдѣлались предметами раз- бирательства мировыхъ посредниковъ, но и вопросы о владѣніи и пользованіи другими менше значительными хозяйственными статьями вошли въ число такихъ во- просовъ, которые приходилось рѣшать мировому посред- нику иногда безъ ясныхъ и положительныхъ указаній на сущность и свойство подобныхъ дѣлъ.

Кто свѣдѣлъ хотя бы только за печатными свѣдѣніями о дѣятельности мировыхъ посредниковъ, тотъ не могъ не замѣтить, что порою корова, телушка, баранъ, снопы хлѣба, мѣсячина, приварокъ изъ картофеля, куцеровскій кафтанъ и лакейскія сапоги составляли предметы раз- бирательства мировыхъ учреждений. Очень понятно, что никакое „Положеніе“ не могло опредѣлить такихъ мелочей, а между тѣмъ вопросы объ упомянутыхъ нами принадлежностяхъ сельскаго быта и домашняго обихода составляли такую важность, что они не только доходили до мировыхъ сѣздовъ, но и вносились на усмотрѣніе губернскихъ по крестьянскимъ дѣламъ присутствій и даже тамъ составляли предметъ недоумѣній и разно- гласій.

Не пренебречь всѣми этими мелочами, снизоить въ большей части случаевъ до пониманія крестьянскимъ, дворовой женщиной и дѣвухой ихъ житейскихъ нуждъ и безпристрастно взвѣшивать то справедливость, то неумѣстность нѣкоторыхъ домогательствъ, кажущихся вѣдо- ромъ непривычному человеку, было и будетъ одной изъ тѣхъ труднѣйшихъ задачъ, а вмѣстѣ съ тѣмъ и одной изъ тѣхъ главнѣйшихъ обязанностей, который встрѣ- чаетъ каждый мировой посредникъ на пути своей дѣя- тельности.

Водвореніе въ помѣщичьихъ селеніяхъ новыхъ адми- нистративныхъ и хозяйственныхъ распорядковъ не обо-

шлось, какъ извѣстно, безъ грустныхъ и даже крова- выхъ событий. Мы считаемъ изидицимъ говорить о тѣхъ печальныхъ чувствахъ, которые были возбужде- ны среди насъ этими событиями, скажемъ только, что при всемъ усиліи высшихъ властей разрѣшить оконча- тельно помѣщичье-крестьянское дѣло въ духъ мира, люб- ви и согласія, не будетъ никакой возможности, если къ этому не будутъ подготовлены предварительныя объ- стороны разумными и безпристрастными дѣйствіями миро- выхъ посредниковъ.

Что же касается того разлада, который они встрѣ- чаютъ теперь почти повсемѣстно между крестьянами и бывшими ихъ владѣльцами, то это не можетъ внушать имъ безнадѣжность на успѣхъ ихъ честныхъ усилій. Недоумѣніе и разладъ между помѣщиками и крестьян- скими сословіями долженъ быть неминуемою принад- лежностью при водвореніи новаго хозяйственнаго по- рядка. Мы думаемъ даже, что едва ли можно было бы ругаться за истинный успѣхъ совершающагося у насъ преобразованія, если бы новыя условія сельскаго быта принимались и помѣщиками и крестьянами съ совер- шеннымъ безмолвемъ, безъ выраженія сомнѣній, недо- вѣрія и даже неудовольствія. Такое хладнокровіе бы- ло бы притворно. Безучастіе къ своему собственному положенію противно основнымъ чувствамъ человѣче- ской природы; каждый изъ насъ ищетъ для себя луч- шаго и потому итъ ничего удивительнаго, а тѣмъ бол- ъше итъ ничего злопыхатнаго, если сельское населеніе на- ходится въ какомъ-то ожадательномъ настроеніи; если въ одномъ мѣстѣ помѣщикъ, а въ другомъ крестьянинъ не соглашаются между собою на полюбовную сдѣлку и если изъ этихъ несогласій возникаютъ, время-отъ-вре- мени, раздоры, неудовольствія, взаимныя обиды и разныя, хотя бы самыя незначительныя притязанія. Пусть только все это имѣетъ мѣстный характеръ, пусть все это улаживается постепенно добровольными соглашеніями безъ принудительныхъ мѣръ, но при участіи развиваю- щихся у насъ мировыхъ учреждений. Само собою разу- мѣется, что благодарнымъ требуетъ нѣкоторыхъ уступ- ковъ отъ каждой изъ тяжущихся между собою сторонъ, пусть же мировые посредники наводятъ ихъ на эти ус- тупки, но не становятся судьями, прежде чѣмъ они не употребятъ всѣхъ завѣщанныхъ отъ нихъ средствъ для полюбовнаго соглашенія. За тѣмъ, время и частыя слу- чаи, которые будутъ обобщаться все болѣе и болѣе — приведутъ къ концу помѣщичье-крестьянское дѣло, окру- глится и дополнитъ его ясными и положительными пра- вдами. Что же касается составленія уставныхъ грам- матъ и участія въ томъ мировыхъ посредниковъ, то мы посвящаемъ этому вопросу особую статью.

Если бы, — довавимъ мы, — всѣ новыя распорядки по устройству сельскаго быта ввелись вдругъ, такъ сказать въ тихомолку, безъ отговорокъ, возраженій и споровъ,

то это показывало бы, что настояція преобразованія приняты у насъ съ общимъ равнодушіемъ и что слѣдо- вательно они не имѣютъ той огромной важности, кото- рую имъ приписываютъ. Извѣстно также, что при обу- рѣхъ равнодушія къ земскому дѣлу никакъ нельзя раз- считывать на его вполнѣ-разумный успѣхъ; но не вы- рабатывалось бы само изъ себя и имѣло бы характеръ полицейскихъ постановленій, принимаемыхъ безъотвор- чно и потому очень часто несогласующихся съ дѣй- ствительными потребностями.

Въ настоящее время безмолвность и легкая поддат- ливость новизнѣ со стороны какъ помѣщиковъ, такъ и крестьянъ показали бы, что объ стороны принимаютъ слишкомъ слабое участіе въ устройствѣ своего собствен- наго быта и что они предоставляютъ жизненному для нихъ вопросу итти своей чередой безъ всякой подготовки со стороны тѣхъ, къ кому онъ относится. Такая вя- лость и такая мертвенность напоминали бы ни къ чему не ведущее слово — „слушаю-сь“, которымъ отдѣлыва- ются зазнающиеся люди даже и въ то время, когда отъ нихъ хотятъ узнать ихъ собственное мнѣніе о какомъ нибудь хорошо-знакомомъ имъ дѣлѣ... Такой ходъ по- мѣщичье-крестьянскаго дѣла былъ бы крайне-неудовле- творителенъ въ его практическомъ приложеніи, потому что броженіе, столкновеніе и наконецъ перенарка са- мыхъ разностороннихъ мнѣній представляютъ въ подоб- ныхъ случаяхъ необходимыя и по нашему убѣжденію, скорѣе утѣшительныя нежели печальныя явленія. При- дадимъ только, что все это не должно выходить изъ предѣловъ законности и установленнаго общественнаго по- рядка.

Утвердительно можно сказать, что тѣмъ болѣе бу- дутъ обнаруживаться спорныхъ, хотя бы самыхъ мелоч- ныхъ вопросовъ по дѣламъ помѣщиковъ и крестьянъ и по взаимнымъ между ними отношеніямъ, тѣмъ болѣе это будетъ доказывать, что новыя распорядки не ско- лязить и верхностно по народной жизни, но что они все глубже и глубже проникаютъ въ нее, что они основыва- ются не на и требуютъ по всѣмъ вопросамъ уже не одностороннихъ, но практическихъ разрѣшеній.

Изъ этихъ-то разрѣшеній, собранныхъ, — конечно, — не съ малымъ трудомъ, составляетъ наконецъ общія основы и общій складъ помѣщичье-крестьянскаго дѣла на новыхъ началахъ. Руководитъ же этимъ разрѣшеніямъ въ частности, а вмѣстѣ съ тѣмъ и подготавливаетъ ихъ для большаго или меньшаго обобщенія приходится те- перь на долю мировыхъ посредниковъ. Чѣмъ чаще бу- дутъ обращаться къ нимъ съ своими сомнѣніями и даже жалобами объ стороны, чѣмъ болѣе они будутъ встрѣ- чать противорѣчій, — конечно не грубыхъ и не безсмь- сленныхъ, — чѣмъ ожесточеннѣе будутъ на нихъ неспра- ведливыя нападки, тѣмъ болѣе они будутъ выигрывать свое дѣло и тѣмъ болѣе они будутъ получать значеніе

въ той средѣ, для которой они призваны трудиться. Все это должно показать мировымъ посредникамъ, вполнѣ понимающимъ свое призваніе въ истинномъ его смыслѣ, что они работаютъ для такого дѣла, которое все ближе и все чувствительнѣе затрогиваетъ частныя интересы и личныя страсти и слѣдовательно все глубже и глубже входитъ въ жизнь и помѣщичья и крестьянская.

Очень понятно, что надобно имѣть много твердой во- ли и порядочный запасъ стойкости и въ общечеловѣче- скихъ и въ гражданскихъ убѣжденіяхъ для того, чтобы вывести съ необходимыми хладнокровіемъ раздвожающія вокругъ себя непріязненные говоры, чтобы пренебречь мелочными протесами и наглыми выходками, чтобы не- ретерять равныя напраслины, — по что же дѣлать, если подобныя невгоды неизбежно выпадаютъ на долю всѣхъ общественныхъ дѣятелей, въ ряду которыхъ одно изъ самыхъ почетныхъ мѣстъ занимаютъ теперь у насъ ми- ровые посредники.

Теперь именно, въ теченіе послѣднихъ сроковъ, пред- шествующихъ окончательному веденію уставныхъ грам- матъ, исполненіе обязанностей мировыхъ посредниковъ соединено съ особенными затрудненіями и непріятно- стями. Пока поземельные крестьянскіе надѣлы не опре- дѣлены, пока разнородныя повинности не приведены въ точную соразмѣрность съ этими надѣлами, въ кругу по- среднической дѣятельности не достаетъ еще, для разбирательства безчисленныхъ жалобъ и домо- гательствъ, твердаго основанія, которое ограждало бы самаго мирового посредника отъ обвиненія то въ слабос- ти и пристрастїи, то въ строгости и въ произволѣ. Пока мировые посредники не выработаютъ сами для себя изъ обширной практики общихъ руководительныхъ на- чалъ, не только юридическихъ, но и нравственныхъ, мо- гутъ дойти до вѣтхихъ послѣдствій, въ положительныя пра- вильныя дойти въ нѣтъ поръ они, по необходимости, должны во многихъ случаяхъ руководствоваться то обычаями, не всегда согласными съ постановленіями, то собственными соображеніями. Необходимою же, придаетъ очень част- то рѣшенія мирового посредника видъ личнаго его произвола и тѣмъ самымъ вызывается противъ него неудовольствія то одной, то другой стороны.

Обо всемъ этомъ мы поговоримъ въ слѣдующей ста- тьѣ, а теперь скажемъ, что мы хотимъ быть безпри- страстными посредниками между всѣми лицами, участ- вующими въ помѣщичье-крестьянскомъ дѣлѣ, и счастли- вымъ будемъ мы, если по русской землѣ небезладно прой- детъ наше искреннее, примирительное слово.

Е. Карповичъ.

Объявленное въ предъидущемъ N. чтеніе публичныхъ лекцій о политической экономіи поручикомъ Гецомъ — отпымляется.

Rzym przestał być obozem legitymistów francuzkich, ksiądz de Merode po żołniersku zgromiony przez hrabię de Goyon postrzegł, że białe chorągwi i burbońskich lilij nie dzwignie; Napoleon III królestwo włoskie uznał, a lubo nadzieja polubownych z Rzymem układów przez odpowiedź kardynała Antonelli z dnia 18 stycznia upadła, świat jednak tąd się nie zatrzymał, bo słusznie czy nie słusznie uwierzył, że władza świecka już siebie przeżyła, a duchowna ma zająć w całej świetności swojego początku, w całej powadze boskiej nauki, w całej dobroci ojcowskiego miłosierdzia. Jeżeli więc rozprawy parlamentu francuzkiego nad adresem nie będą zupełnie bezbarwne, to chyba zapali je jakie nowe niespodziane zdarzenie! Europa przygotowana jest do oczekiwania jeszcze lat kilka, a nawet kilkanaście na ostateczne rozwiązanie spraw: rzymskiej i weneckiej, mężowie stanu otaczający tron Wiktora Emmanuela wiedzą, że każdy dzień przynosi im zwolenników, że popełnili błąd nieprzebaczony, gdyby rzucili się do środków doradczych wówczas, kiedy postęp światła i nieodzowne działanie czasu wszystko dokona. Ministrowie włoscy, odłożwszy więc zadanie zewnętrzne, starają się o urządzenie swojej skarbowości, bo i tu pieniądze troska odezwala się ze swoimi prawami i sejm turyński rozpuszczony nie będzie, dopóki budżetu nie zagłosuje; prace więc jego zapewne do marca potrwają.

Jak ministrowie cesarza Franciszka Józefa z przepaści niedoboru wybrną, tego nikt przewidzieć nie potrafi. Dziś całe usiłowanie gabinetu do tego zmierza, aby już nie na rok 1862, ale na drugie trzy miesiące tego skarbowego roku t. j. na miesiące: luty, marzec i kwiecień potrzeby rządowe opatrzyć, a to prawdziwie rozpaczliwymi środkami, bo naprzód pan-Plener główne źródło dostania pieniędzy widzi w sprzedaży bankowi narodowemu wyłącznego przywileju, tudzież w sprzedaży dóbr narodowych. Przywileje są plagą kraju, wiążą one ręce wszelkim pożytecznym przedsięwzięciom na drodze postępu; gdyby przywileje nie zapewniały ogromnych korzyści ludziom lub towarzystwom drogo je opłacającym, którzy się ich lekają, ale muszą one konieczną przynosić szkodę ogółowi, zabijając jego przyszłość, kiedy społeczność całymi siłami stara się je odpiąć. Sprzedaż dóbr rządowych przedsięwzięta w czasie zwyczajnym, spokojnym, dla własności ziemskiej dogodnym, może być nawet środkiem zbawiennym, może podnieść rzeczywiste narodowe bogactwo, bo rzeczą jest dowiedzioną, że własność ziemska w ręku pojedynczych posiadaczy w dwójnasób i trójnasób jest dochodniejszą, niż kiedy znajduje się w ręku rządu. Ale właśnie skarb austriacki zmuszony do nagłej a niegodnej wyprzedaży, dla zaradzenia chwilowym tylko potrzebom, strwoni z największą szkodą następnych pokoleń to, co przezorność i gospodarność przodków przekazała.

W Prusiech budżet nie jest głównym przedmiotem kłopotu ani dla króla, ani dla narodu, skarb jest kwintą; Wilhelm I w mowie tronowej oznajmił, że skutkiem pomyślności krajowej, skutkiem powiększonego nadzwyczaj ruchu w handlu i przemyśle, dochody państwa nadszpedziły wzrosły, a więc łatwo będzie podać wydatkom, jakie organizacja wojska za sobą pociągnie. Wszakże ten przedmiot do głębi poruszył najżywniejsze zadania. Rząd nie tłumaczy się jasno, dla czego chce postawić wojsko na zbrojnej stopie, dla czego chce je doprowadzić do nieznanych dotąd rozmiarów. Wszystkie odczyty królewskie od samego na tron wstąpienia tchną tajemniczym przewidywaniem niebezpieczeństw. Zapewne, uczucie obawy była silniejsza nawet dzwignią dla narodu kupienia się pod chorągwie, niż nadzieja podniesienia jego blasku i potęgi; lecz Prusy znajdują się obecnie w takim usposobieniu, iż niebezpieczeństw nie przewidują, a choćby dobrze wiedziały, jak siły zbrojnej użyć można, mają to niezłomne przekonanie, że rząd jęć nie użyje w kierunku przez naród upragnionym. Nadto nie jest to żadną tajemnicą, że w Prusiech istnieją dwa wielkie obozy: federalny i centralny; i w wywołaniu, postępowy. Pierwszy z nich marzy o powrocie do dawnego porządku rzeczy i sądzi, że im silniejszy będzie skład wojska, tćm snadniej da się to osiągnąć. Drugi rozumie, że zbyteczna liczebna przewaga zbrojnego pierwiastku, jeżeli cel jego nie jest wyraźnie wskazany, prędzej czy później stanie się zgubną dla swobód powszechnych. Zwracamy uwagę czytelników naszych na umieszczone w dzisiejszym Kurjerze obraz składki izby poselskiej berlińskiej; zdał się on nam i trafny i prawdziwy. Trwogi rządu o wypadek ostatnich wyborów nie usprawiedliwiły się. Wiadomo, że w moc amnestji danej przy wstąpieniu na tron wychodem politycznym, wielka liczba wygnanców wróciła do kraju, lekano się aby mężowie 1848 roku wszedli do izby nie zapewnili zwycięstwa gminowładnym zasadom. Owoż, o ile z dotychczasowego ich postępowania wnosić można, ci ludzie doświadczeniem nauczeni, nieszczęściem dojrzały, z młodzieńczych uniesień wytrzeźwieni, a jednak w enolliwych zasadach utwierdzeni, okazali się prawdziwymi zwolennikami uczciwych dążeń, którym hr. Schwerin przewodniczył. Nie podobna nie ucieścić się z tego zwrotu dążeń większości izby poselskiej pruskiej. Dziś wątpić już nie można, że sejm gorącemu pragnieniu swego króla zadosyć uczyni. Wilhelm I będzie miał wielkie i doskonale usposobione wojsko; być bardzo może, że holdując wrażeńom swęj mistrycznej ale prawęj duszy; nie użyje go na sprawę jednolitych Niemiec, ale być także może, iż w uczuciu wdzięczności dla przedstawicieli narodu, zechce bliżej zbadać prawdziwą treść wywołanych zasad. Dwa zewnętrzne zadania, zdaje się że zająć powinny teraźniejszy sejm pruski, a mianowicie zupełne przekształcenie związku niemieckiego i sprawa duńska. Wszystko zależy od obrótu, jaki weźmie projekt rządowy reorganizacji wojska. Jeżeli przedstawiciele narodu dobrze rozumieją, że z takim królem, jakim jest Wilhelm pierwszy na drodze uczucia, wszystko co jest wniosłem, choćby nawet w sferę marzeń przechodziło, otrzymać można, że droga oporu wpędziły kraj na drogi wsteczne musiała, wówczas godzi się cieszyć najświetniejszymi nadziejami dla przyszłości Niemiec.

Dla tego też, każdy umysł zdrowy i każde serce prawe pragnąć powinny, aby sejm pruski odbył się zgodnie, aby król wyniósł z jego uchwał przekonanie, że naród technic ku niemu prawdziwą miłością, bo wówczas Wilhelm I zawdzięczy to swym poddanym ziszczęniem najgorętszych ich żądań utrwalenia wywołanych narodowych zasad. Polityka nienawiści, jako ujemna, nigdy nie trwałego utworzyć nie zdoła; przeciwnie, najprawdziwszą i najplodniejszą w dobroczynne następstwa niezbędnie być musi polityka miłości i pojednania. Czas już, aby paradoks, że korzyść jednych musi być okupioną stratą drugich, na zawsze wygnany został z kodeksu międzynarodowych zasad. To, co za ledwie i pozornie tylko daje się widzieć w poziomych stosunkach między najniższemu rządu przekupniami, to nigdy podnieśmion być nie może do godności prawidła, mającego rządzić wielkimi narodowymi społeczeństwami.

Chcieliśmy zwrócić dzisiaj uwagę czytelników Kurjera na świeże zdarzenia w księstwach naddunajskich, ale w tej chwili otrzymujemy dzienniki zagraniczne z przeszłej soboty 27 stycznia (8 lutego) a w nich tekst mowy królowej Wiktorji. Odkładając zatem do następnego Poglądu uwagi nad obecnym stanem rzeczy w krajach chrześcijańskich, jeszcze pod jarzmem muzułmańskiem żyjących, pośpieszamy z umieszczeniem w dosłownym przekładzie angielskiej tronowej mowy.

We czwartek, wczoraj tydzień, dnia 6 lutego, lordowie komisarze królowej a mianowicie lord kanclerz, ksiądz d'Argyll, hrabia Saint-Germans, wicehrabia Sydney i lord Stanley d'Alderley przybyli do izby wyższej; po wezwaniu zaś izby gmin, następną mowa tronowa została odczytana:

„Milordowie i moi panowie! „Otrzymałm rozkaz najjaśniejszej pani zapewnienia was, iż jest przekonana o całym udziale, jaki przyjmujecie w okropnym smutku jęć królewskiej mości, wypływającym ze straty oplakanej, niewczesnej i nienagrodzonej, którą poniosła przez śmierć swego najmilszego małżonka, co był jęć pociechą i wsparciem.

„Jęć królewska mość, w pośród żywych, serdecznych cierpień, sprawionych przez cios straszliwy, którym ją opatrzonoś dotknęła, znalazła osłode w tćm, że wszystkie stany jęć poddanych przestały najserdeczniejsze zapewnienia społecznici dla jęć boleści, tudzież, że widzieli do jakiego stopnia oceniano szlachetną duszę tego, którego okrutną stratę dla królowej i narodu, wszyscy tak sprawiedliwie i tak powszechnie czują i oplakują.

„Królowa rozkazała nam zapewnić was, że z ufnością odwołuje się do waszj pomocy i waszych uwag. „Stosunki najjaśniejszej pani ze wszystkimi mocarstwami europejskimi nie przestają być przyjacielskimi i zadawalniającymi, jęć królewska mość ufa, iż nie należy obawiać się żadnego zachwiania europejskiego pokoju!

„Spór wielkiej wagi i który mógłby pociągnąć ciężkie następstwa wynurzył się między najjaśniejszą panią a Stanami Zjednoczonymi północnej Ameryki, w skutek schwywania i uwięzienia czterech podróżnych na pokładzie pocztowego statku angielskiego, przez dowódcę okrętu wojennego Stanów Zjednoczonych. Ale ten spór został zatłwiony w sposób zadawalający przez powrót podróżnych pod opiekę angielską i przez nagane, jaką rząd Stanów Zjednoczonych potępił gwałt domierzony przez jęć morskigo oficera.

„Przyjaźne więc stosunki między królową i prezydentem Stanów Zjednoczonych nie zostały nadwężone. Królowa serdecznie ocenia prawosć i duch patriotyczny objawiony przy tej zręczności przez poddanych swoich północno-amerykańskich.

„Domierzone gwałty przez rozliczne osoby i przez kolejne rządy w Meksyku na cudzoziemcach, mieszkających na ziemi meksykańskiej, gwałty, których nie podobna było otrzymać wynagrodzenia, spowodowały do zawarcia konwencji między królową, cesarzem Francuzów i królową hiszpańską, mającej za cel urządzenie wspólnych działań na brzegu Meksyku, dla otrzymania dotąd odmawianego wynagrodzenia.

„Rzeczona konwencja i ściągające się do niej papiery, zostaną wam złożone.

„Polepszenie jakie zaszło w stosunkach między rządem królowej i rządem cesarza chińskiego; tudzież dobra wiara, z jaką rząd chiński nie przestaje spełniać zobowiązań opisanych w traktacie Tien-Tsin, dozwołyli najjaśniejszej pani wycofać swe wojska z miasta Kantonu i zmniejszyć ilość morskich sił swoich na brzegach i morzach chińskich.

„Królowa, ostatecznie pragnąc używania wpływu swojego ku utrzymaniu pokoju, zawarła konwencję z sultanem marokańskim. Dzięki tej konwencji, sultan mógł znaleźć potrzebne pieniądze do spełnienia pewnych zobowiązań, wynikających z traktatu, przyjętych względem Hiszpanji, i tym sposobem uniknąć niebezpieczeństwa, wznowienia kroków nieprzyjacielskich z tćm państwem.

„Ta konwencja i odnoszące się do niej papiery będą wam złożone.

„Mości panowie izby gmin! „Królowa poleciła nam oznajmić, że dała rozkaz, aby budżet następnego roku, był wam przedstawiony. Rzeczony budżet przygotowano w prawym duchu oświeconej oszczędności.

„Milordowie i moi panowie! „Królowa rozkazuje nam zawiadomić was, że środki zmierzające do ulepszenia prawodawstwa w rzeczy testamentów będą wam przedstawione. Pomiędzy innymi rozporządzeniami znajdując się będzie bil, mocą którego prawo do własności ziemskiej stanie się nierównie prostszem a jęć przejście z rąk do rąk nierównie łatwiejszem. Inne rozporządzenia pożytku ogólnego, obchodzące Wielką Brytanią i Irlandję, będą poddane pod wasz rozbiór.

„Najjaśniejsza pani żałuje, że w niektórych gałęziach przemysłu, przyczyny czasowe wywołały znaczne

trudności i niedostatek; lecz jęć królewska mość ma powód do sądenia, że ogólny stan kraju jest dobry i zaspakajający.

„Najjaśniejsza pani poleca z ufnością ogólnie dobro narodu waszj mądrości i pieczołowitości, gorąco błaga Boga wszechmogącego, aby jego błogostawieństwo spoczywało na waszych obradach i pozwoliło im dopomódz do rozwoju, dobrego bytu i szczęścia jęć ludu, oraz do największego powodzenia w usłudze powszechnj.

Włochy.

Turyń 28 stycznia. Przebieżny pokrótce wypadki parlamentowe dwóch ostatnich posiedzeń. Znowu wystąpiono z interpelacjami i tym razem przedmiotem ich był pan de Sanctis. Wydział oświecenia narodowego stał się rzeczywiście celem postrzałów i napaści wielu osób czyhających na tę posadę i bil bezilogi wsparcia ministrów, p. de Sanctis niełatwo ostałby się na miejscu. Zarzut niekonstytucyjności jest zawsze główną sprężyną interpelacji. Tymczasem minister oświecenia narodowego, w sprawach swego wydziału okazuje trafność i niezaprzeczoną roztropność w zastosowaniu pierwiastków, jakich mu dostarcza dawne prawodawstwo; do nowego stanu rzeczy. Zachował główne rozporządzenia tak zwanego prawa *casali*, od nazwy jego twórcy. To prawo było zagłosowane w 1859-m, kiedy Włochy zwano jeszcze królestwem sardyńskiem. P. de Sanctis rozumie, że prawo *casali* jest samo w sobie dobrem; tylko, że zastosowano je do małego kraju, do jednego Piemontu, a więc minister oświecenia narodowego, choć je w zupełności zachował, wprowadził zmiany wywołane przez rozszerzenie państwa które z początku obowiązywało. Pragnął on decentralizacji, to jest chciał wprowadzić zasadę, która dziś przemaga we wszystkich nowych prawach administracyjnych przedstawionych przez gabinet izbom,—i dia tego nadał większą rozciągłość radom wychowania miejscowym, złożonym z ludzi najbłęgszych w rzeczach wychowania i najlepiej znających miejscowe pod tym względem potrzeby. Za tą odmianną poszło zniesienie posad generalnych inspektorów, co miało ten skutek, że mechanizm administracyjny stał się prostszym, dia skarbuz zaś wynikała zjad oszczędność na półmiliona franków. Dziś p. Coppino zarzaca gabinetowi, że mocą dekretu królewskiego, zakłady techniczne, dawniej będące pod zwierzchnictwem ministra narodowego oświecenia, przeszły pod zarząd ministra rolnictwa i handlu. Owoż, pan Coppino utrzymywał, że ta zmiana uskuteczniła w moc dekretu, jest niekonstytucyjną. Izba przeszła do porządku dziennego; ale zdaje się, że p. Sanctis będzie jeszcze wystawiony na napaści opozycji.

P. Benedetti wyjeżdża na tydzień do Korsyki dla odwiedzenia swojego ojca.

Dziennik *Italia* pisze: *Gazeta Genueńska* umieszcila kilka szczegółów bardzo zajmujących o stanie włoskiej wojennej floty, tudzież o okrętach jeszcze budujących się a przeznaczonych do podniesienia jęć siły, stosownie do potrzeb królestwa i postawienia jęć w możności odpowiedzieć przyszłym wypadkom. Dziś mam przed oczyma tabelę rządową całej marynarki tak istniejących już w tej chwili okrętów, jako też będących w robocie i mających dokończyć w czasie bardzo rychłym. Łatwo przekonana się z tej tabeli, że hr. Menabrea rozwija niezmierną i najsukcesyjniejszą działalność.

Turyń 5 lutego. Podług dziennika *Constituione*, wojsko modeńskie w Wenecji będzie rozwiązane. Rada miejska liwornieńska uroczyscie oświadczyła, że miasto Liworno najchętniej opłaci wszystkie podatki, jakie rząd i parlament uznają za potrzebne, dia dokonania i utrwalenia dzieła niepodległości.

Izba rozpoczęła rozbiór prawa podatkowego, pod które podciągnięte być mają spółki kupieckie, przemysłowe i towarzystwa zabezpieczeń.

Dnia 6-go lutego. Dziennik *Italia* radzi rządowi dozwolnić Mazziniemu wrócić do kraju bezwarunkowo. Niema co obawiać się tego tułacza, choćby nawet został postłem.

Francja.

Paryż 30 stycznia. Cesarz przyjął dziś odpowiedź Sultana, na listy odwołujące margrabię de Lavalette i uwierzytelniający przy jego dworze margr. de Moustier.

Monitor powszechny w biuletynie swoim z dnia dzisiejszego uwiadamia, że mowa cesarska sprawila požądane wrażenie w Berlinie, tak samo jak w Londynie i że przyczynila się do podwyższenia ceny papierów publicznych. Szczególniej w stolicy Prus, miejsce ściągające się do króla i narodu pruskiego, tudzież przedstawiające stan skarbowy cesarstwa, bardzo przyczynilo się do uspokojenia swiata pieniężnego.

Czytamy w liście pisanym z Paryża z d. 29 stycznia do dziennika *le Nord*:

Dziś w Paryżu mówią tylko o dokumentach dyplomatycznych złożonych w izbach i o sprawozdaniu ostatnim cesarstwa w 1861 r. Co do dokumentów, bezwątpienia są najważniejszymi te, które ściągają się do Włoch a w szczególności do Rzymu; chcę mówić o depeszach margr. de Lavalette i p. Thouvenel, tudzież o listach kardynała Antonelli.

Nie wdami się w rozbiór tych ważnych papierów, chciałbym tylko zwrócić uwagę na niektóre wzianki, mające jednak pewną ważność. Tak naprzykład kardynał Antonelli, odpowiadając margrabiemu de Lavalette, twierdzi, że papież był zawsze w najlepszych stosunkach z Włochami, i oskarża jeden tylko dwór turyński. Odróżnia Włochów od ich króla, jest taktyką stolicy św. taktyką zapewne zręczną, ale która do niczego nie doprowadzi.

Lud włoski aż nadto dobrze zna swego króla, aby mógł wątpić kiedykolwiek o jego zamiarach, aby mógł go odstąpić i gozwolnić, żeby kółko niezgody wybujał i sprowadził rozbrat między narodem i jego głową. To niezaprzecznie nigdy się nie ziszi na półwyspie. Kardynał przekona się sam o tćm, jeśli nie zejdzie z drogi, której się trzyma. Wiadomo, że upodobana odpowiedzia papieża, są słowa: *czekajmy co czas zrobi!* Zauważałem też, że p. Thouvenel jasno wskazuje panu de Lavalette, aby starał się dać do zrozumienia papieżowi, że interwencja cudzoziemska w żaden sposób nie przywróci mu dawnych jego straconych posiadłości. Zasada nieinterwencji, jest silnie ustalona, Francja głośno ją objawiła; w razie potrzeby potrafi skłonić innych do jęć uszanowania.

Paryż 3 lutego. Monitor Powszechny umieszcil następną przestrożę:

„Jeden z dzienników zagranicznych twierdzi, że w 5-m bieżącym senatu, minister stanu miał uczynić w imieniu cesarza niektóre oświadczenia względem sprawy włoskiej.

To twierdzenie jest półwójnie fałszywe. Naprzód ministrowie wydziałów zasiadający w senacie mają w tćm zgromadzeniu głos tylko jak senatorowie. Upoważnienie do przemawiania w imieniu rządu cesarskiego, służy tylko ministrom bez wydziału. Powtóre, niema ani słowa prawdy w wyrazach, które ten dziennik kładzie w usta hrabiemu Walewskiemu.

Monitor zbija w ten sposób wiadomość podaną przez

dziennik *Niepodległość Belgijska*, jakoby hr. Walewski miał oświadczyć, że cesarz Francuzów poruczył hrabi Walewskiemu oznajmić senatowi, że wojska swego w żadnym razie nie wycofa z Rzymu.

5-go lutego. Izba prawodawcza na dzisiejszćm posiedzeniu przyjęła sprawozdanie komisji wyznaczonj na roztrząsanie projektu do prawa o dobrowolnej zmianie półpięta i czteroprocentowej renty, tudzież obligacji 30-letnich. Rozbiór tego projektu do prawa rozpocznie się w piątek 7 lutego.

Monitor z d. 6, umiescił w zupełności sprawozdanie pana Gouin.

Minister spraw wewnętrznych rozesał następnj okólnik:

Panie prefekcie, w czasie reorganizacji wewnętrznego zarządu Francji, cesarz Napoleon I. postanowił, że podprefekci corocznie zwiędzać będą wszystkie gminy swego obwodu. Z przenikliwością właścicią genjuszuwoj praktycznemu, ocenil on korzyści zbliżenia się zarządzających z zarządzanymi i roztrząsania na miejscu największej części pytań, dotyczących się potrzeb miejscowych. W jęć oczach głównym powołaniem podprefektów było zbieranie na miejscu życzeń ludności, ocenianie przez nich jęć potrzeb i podniecanie często przez samą swą obecność i rady gorliwości zarządu gminowego.

Hość, rozmaitość i ważność spraw, jakie od czasu pierwszego cesarstwa postępy rolnictwa i przemysłu wywołały, niedozwołyłyby dziś zwiędzić w ciągu jednego roku całego obwodu; niemniej wszakże należy wskrzesić środek, którego zasada jest wyborna, lecz którego ściśle zastosowanie może być bez niedogodności zmienionem.

Na przyszłość więc podprefekci powinni być dwa razy do roku zwiędzać kantony i zgromadzać w nich pod swoją prezydencją merów wszystkich gmin w kantonie. Rzeczona zebrania będą miały miejsce: pierwsze podczas popisu wojskowego, drugie w miesiącu czerwcu. Pierwsze odbywać się ma zawsze w głównym mieście kantonu; drugie po kolei w miejscowościach najwazniejszych po nim. Podprefekci składają powinni na potwierdzenie właściwych prefektów porządek swych objazdów, ułożony w ten sposób, aby obejmował największą liczbę gmin, tak, aby wszystkie mogły być zwiędzone w okresie dwuletnim.

Te konferencje zapowiadają dwojaką korzyść: z jednej strony, pozwolą podprefektom roztrząsać i wysłuchać zdań przeciwnych, budżet i rachunki gminy, zbadać szczegółowie, mianowicie to wszystko, co się ściąga do szkółek pierwiastkowych, do dróg, do dobroczynności, do bezpłatnej pomocy lekarskiej, do podniesienia dochodów z własności gminowej; z drugiej zaś strony następcą merom sposobność oświecenia się, jak pojnować powinni okólniki, stosować prawa i jakie wnieśienia powinni poddawać pod rozbiór rad muniypalnych. Podprefekci i merowie, wezwani w ten sposób do wzajemnego spódziałania zyszcą na bliższem poznaniu się z sobą; a ufność pierwiastek konieczny dobrego zarządu, ufność której narucicie nie można, ale która rodzi się sama z siebie, bez wątpienia wyniknie z tćj wymiany stosunków, zawsze tak korzystnych w klerowaniu sprawami gminowemi.

Przywiązuję panie prefekcie prawdziwą wagę do tych zebrani. Wywody słowne ich czynności powinny być spiswane; zechcesz mi je pan przysłać z uwagami, jakie następcy ich odczytanie. W aktach każdego podprefekta zachowane one być powinny; zerpać w nich będą najpewniejsze wiadomości dla należytego ocenienia gorliwości i pracy tych urzdników. Żadam, aby jak najczęsiej objazdzali swe obwody, aby starali się widzić z bliżką i ludzi i rzeczy, i aby ludności znajdowały w nich prawdziwych przedstawicieli rządu, pragnącego zaspościć wszystkie potrzeby i którego głównym celem jest pomyślność kraju.

Proszę przyjąć panie prefekcie wyrazy wysokiego poważania.

Minister spraw wewnętrznych F. de Persigny.

Dzienniki paryskie, dia objaśnienia wywołu polityki rządu francuzkiego w sprawie włoskiej, ogłaszają pojedyncze dokumenta wyjęte z żółtej księgi; tak między innymi powtórzyły następną depeszę księzcica de Grammont do pana Thouvenel:

Rzym 22 czerwca 1861 r.

„Panie ministrze, „Udzieliłem księzcu kardynałowi, sekretarzowi stanu, depeszę w dostojności do hrabię de Rayneval, oznajmującą, że naj. pan nasz, skłaniając się do żądania oświadczonego przez króla Wiktora-Emmanuela we własnoręcznym liście, postanowił go przyznać królem włoskim.

Dwór rzymski już był od kilku dni zawiadomiony o tćm ważnym postanowieniu i o zastrzeżeniach, towarzyszących przyznaniu nowego królestwa. Mito mi jest oznajmił waszj dostojności, że w Watykanie oceniono je w duchu umiarkowania i sprawiedliwości; szczęśliwy jestem, iż mogę złożyć to świadectwo.

Ozekiwając nawet było niepodobna, aby minister jego swiętobliwości przyjął to oznajmienie bez wejścia w rozbiór zdarzeń dokonanych i bez wykazania ich nieprawności. Sądzę jednak, że wiernie powtarzam myśl wyrażoną mi przez kardynała sekretarza stanu, donosząc, że obok żalu iż pobudki polityczne naruczyły rządowi cesarskiemu konieczność uznania królestwa włoskiego, dwór rzymski ocenia z równym rozsądkiem jak umiarkowaniem trudności i niebezpieczeństwa, jakie to postanowienie miało na celu odwrócić, tudzież że wdzięcznym jest za zastrzeżenia, które mu towarzyszyły, nadewszystko zaś za utrzymanie skutecznj opieki, od której widzi że zależy jego istnienie.

Ksiądz kardynał otrzymawszy inną drogą noty przesłane waszj dostojności przez ambasadorów austriackiego i hiszpańskiego, zdawał się nie bardzo być zadowolony z niepewności ich redakcji i niejasnych przełożeń, które w nich wyrażono. Kardynał zauważał w nocie hiszpańskiej projekt zbiorowej rękojmi mocarstw tych posiadłości, jakie obecnie są posiadane przez stolicę swiętą. Owoż nie tylko, kardynał mówi, stolica swięta postanowiła nigdy nieprzyzwolić na cząstkowe rękojmi swoich posiadłości, ale nadto widziałyby się zmuszona, w razie gdyby tego rodzaju zgoda nastąpiła między państwami katolickimi, protestować przeciw rozróżnieniu, jakiego ten akt zamierzał uczynić między posiadłościami zareczonemi i niezareczonemi.

podpisano Grammont.

Depesza ministra spraw zagranicznych do margrabi de Cadore, zastępcy posta w Rzymie, zalecająca żądać objaśnień w rzeczy postępków, mów i pism rozmaitych biskupów francuzkich, a mianowicie biskupa w Poitiers:

Paryż 6 lipca 1861 roku.

„Panie margrabi, „Czytalem z zadowoleniem, które niniejszćm wyrażam, raport księzcica de Grammont, zdający sprawę z rozmowy z kardynałem Antonelli z powodu przyznania nazwy króla włoskiego. Sekretarz stanu jego swiętobliwości, przyjął udzieloną mu wiadomość przez ambasadora cesarza jęć mości w sposób mający tćm więcj ceny w naszych oczach, że i sam papież raczył poruczyć księzcu de Grammont przesłanie z jego strony cesarzowi wyrazów przyjaźni i

